

Snuizi sin il tetg da la salina da Riburg – malgrà la bella vista – pertge il bajetg ballucca in zichel pervi dal turnigl da la sola en la tarmenta chaldera.

FOTOS C. CADRUVI

Dalonder vegn insumma noss sal?

Sin visita en la salina da Riburg

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **Di per di dovra mintgin da nus sal – en las spaisas, en savuns u per la maschina da lavar vischala. L'industria utilischa tonnas da questa materia prima. L'anr ha visità la salina a Riburg.** A la staziun a Rheinfelden spetgan duas persunas la schurnalista rumantscha. Igl èn quì l'inschigner agronom *Carl Habich* e la pledadra da medias da las Salinas svizras *Nicole Riethmüller*. Sco emprim vai cun auto sur ina via da funs. «Qua sut quests champs hai dapertut sal e conducts», di Habich. Da vesair n'è atgnamain nagut spezial. Mo qua u là hai in pitschen foss da ventilaziun che tradescha ch'ins sa chatta sur ina chaverna da sal.

En la regiun da Basilea n'exploteschan ins il sal betg en minieras, mabain ins al lava or dal terren, declera la pledadra. L'emprim pumpan ins gas en las foras e suenter aua che schlia si las stresas da sal. L'aua da sal – ch'ins numna sola – vegn lura manada en conducts sutterrains en las salinas da Riburg u Schweizerhalle.

La fabrica ballucca

Nus arrivain tar la salina a Riburg. Atgnamain èsi simplamain ina gronda fabrica. Sco emprim gain nus sin il tetg. Ins vesa lunsch enturn. L'inschigner agronom explitescha tge champs ch'ins ha gia explotà e nua ch'ins ha en senn da bajegiar

giu sal ils proxims decennis. Per ch'il terren restia stabil exploteschan ins sulet in tschert quantum ed emplaina las chavernas suenter puspè cun restanzas da la produziun da sal.

Da surengiu vesan ins directamain en ils tarments tancs. Là sto la sola l'emprim vegnir zavrada dal calcium e magnesium, pia da la chaltschina, uschiglio giessan las maschinas entaifer curt temp empaglia.

Sin il tetg sentan ins che l'entir bajetg ballucca levat. La sola che roteschia en la chaldera fetschia in turnigl e lez procura ch'il bajetg sa movia in zichel, di l'inschigner. Quai saja normal e nagut da temair.

In losch inschigner

Uss vai viadent en la fabrica. Riburg saja ideal per visitaders, di la pledadra. Perquai ch'ins dastgia mussar l'entira produziun. En la salina a Schweizerhalle elavurian ins il sal da spaisa ed il sal medicinal. Pervi da las prescripziuns da higiena rigurusas sajan visitas scumandadas là.

En il local da cumond diregia il survegliader mintg'ura 230 meters cubic sola atras ils bischens. Las pumpas chatschan la sola en la chaldera nua ch'ella vegn stgaudada sin passa tschient grads. L'aua vapurisescha ed ina broda da sal sa rimna en il funs da la chaldera. Entant ch'il vapor vegn sfardentà en in stgamiader da chalur ruschna la broda da sal en

la proxima maschina. Igl è ina zentrifuga che strocla il rest d'aua or dal sal.

Las pumpas en la salina fan ina tala chanera ch'ins na chapescha gnanca pled. L'inschigner mussa cun il det sin la tavlina da la zentrifuga: «Escher Wyss Zürich 1970». La zentrifuga fila sco ina giuvnetta. La tschaira loscha da l'inschigner di dapli davart la qualitat da maschinas svizras che milli laudavaglias. Circa 45 tonnas sal producescha la salina Riburg entaifer in'ura.

Nagins problems pli da magasin

Suenter la zentrifuga n'è il sal anc betg uschè sitg e granellus sco giavischà. Ins aggiunta perquai in med per evitar gnocs. Uss transporteschan las bindellas ina part dal sal tar l'indriz d'emplenir. I dat satgs da tuttas grondezzas. Per l'industria furneschan ins il sal, ins po era dir natriumclorid, en embelladis da milli kilos u transporta el direct cun tren u camiun en las fabricas.

Ina gronda part dal sal s'avanza sur ina bindella da la salina viador en direcziun dad in dals dus saldomes. La bindella finescha sur cupla d'in saldome, nua ch'il sal croda giuadent en il magasin gigantic.

Ils saldomes han ins planisà suenter las stgarsezzas da sal l'enviern 1999. L'emprim saldome han ins bajegià il 2005 cun 400 pigns dal guaud da Rheinfelden. El tschiffa 80 000 tonnas sal. Il segund saldome ha plaz per 100 000 tonnas.

La zentrifuga schigenta la broda da sal. L'inschigner agronom Carl Habich è losch da la maschina che lavura dapi 45 onns senza incaps.

Mo il foss da ventilaziun tradescha ch'ins explotescha sal sut quests champs.

Da surengiu vesan els or in zichel sco cups da jogurt: Ils tancs gigantes en ils quals ins zaivra la chaltschina ord l'aua da sal.

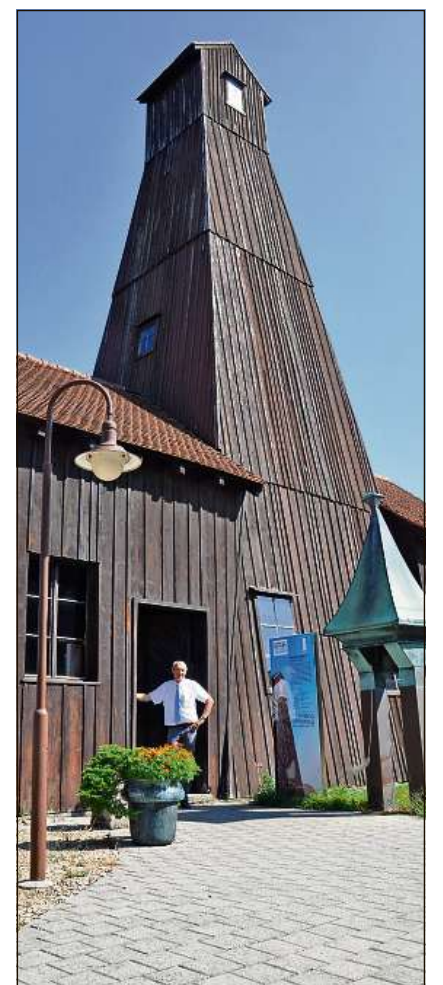

Il tanc dal camiun cuntegn restanzas da la produziun da sal. Quellas vegnan derschidas enavos en il terren.

Fin 600 000 tonnas sal l'onn

Las Salinas svizras – Bex, Schweizerhalle e Riburg – produceschan mintg'onn tranter 400 000 e 600 000 tonnas sal. Circa la mesadad vegn duvrada per sdregliar las vias l'enviern. Ina quarta dal sal dovra l'industria per far savun, colurs, vaider, alumini, plastic etc. Il sal per la farmazia fa ora quatter perschient da la produziun svizra. El sto vegnir elavurà da per sai sut cundiziuns severas.

La salina da Bex en il chantun Vad explotescha sal dapi il temp medieval. Là vegnan bajegiadas giu en minieras circa 30 000 tonnas sal l'onn. Las salinas enturn Basilea èn pli giuvnas: Il 1836 ha Carl Christian Friedrich Glenck chattà, suenter avair furà e tschertgà adumbatten ventg onns, ina vaina da sal redaivla. Glenck è era stà pionier tecnic appartegnent il buglir sal. Che l'industria e la farmazia èn sa domiciliadas enturn Basilea stat en stretg connex cun las salinas. Ils commerzi da sal en Svizra è chausa dals chantuns. Els han surdà a las Salinas svizras ils dretgs da sal. Uschia possedan las Salinas svizras in monopol. La concessiun vala enfin ils 2025.

Ina veglia hetta per explotar sal – il clutger dovri per avair plaz per las stangas da furar.